

Národní cena za architekturu ve Zlíně.

Nový školní rok začal. Na hvězdárně započal již v sobotu a takřka symbolicky otevřením výstavy O ARCHITEKTUŘE. Nebo to je přímo výstava ARCHITEKTURY? Dokonce podle názvu by to měla být architektura hodnotná protože hodnocená a mírou jejího poměrování je její národnost. Množství otázek se mi takto předitělo a neustále vyvstávaly další a nové.

Architekturou jsem odedávna fascinován. Potkávám ji neustále. Snad i já sám jsem architekturou. Lze fascinaci architekturou ztotožnit – vysvětlit – uspořádáním, tvořením, tedy utvářením? Jde zde o poznání tvaru? Nebo o rozpoznání souvislostí? Mohlo by také jít o rozpoznání struktury. Vše však vychází z porozumění. Jak je to s porozuměním architektuře? Pokud je porozumění nalezením smyslu, lze ze struktury vyvodit – nalézt v uspořádání – smysl? Lze tedy smysl architektury rozpoznat ve tvaru? Ale pokud architektura není jen tvarem, co nad tvar je smyslem architektury? Je architektura i mimo tvar? Lze architekturu nalézt v uspořádání potravin v ledničce? Nebo věci na stole? Liší se to nějak od uspořádání domu? USPO-ŘÁD-ÁNÍ !! A liší se to nějak od uspořádání kosmu (kosmos = řád), řádu světa? Má vůbec svět nějaký řád, tedy architekturu, kterou bychom byli schopni rozpoznat? Mohlo by nám v tom porozumění architektuře, se kterou se setkáváme každý den, které jsme účastni, nějak pomoci?

Výstavu přijel při sobotním odpoledni prosluněném začátkem podzimu otevřít až z Brna Jan Melichar. Chtěl jsem, aby přijel. Nepotkáváme se příliš často (vlastně pro moji lenost cestovat se vidíme jen při vernisážích na hvězdárně), ale hovory a z nich vyvstávající otázky architektonické jsou vzácné a proto je třeba využít každý okamžik, kdy je tázání architektury přítomno. A opravdu – Jan sebou z Brna tázání architektury přivezl. Pro začátek jsme zkusili něco lehčího: jaká bude budoucnost Grand Prix jako Národní ceny za architekturu? Protože však o budoucnosti nelze říci vůbec nic, jelikož ona nemá s přítomností nic společného a dozajista bude jiná, tato slepá ulička byla záhy opuštěna a opět jsme přešli k otázkám tak řečeno fundamentálním.

Z hlubin tušení mi počal vyvstávat redukcionismus na sebe navazujících a vzájemně se rozvíjejících otázek. Je struktura, uspořádání, tedy k řádu se vztahující a odkazující, totéž co architektura? Není jejich odlišnost pouze v měřítku? Nejde u tohoto rozlišení jen o rozsáhlost přehlédnutelného? A mohla by být pak takto pochopená architektura jen strukturou v malém měřítku? Je vůbec důležité rozpoznat – rozlišovat – hranici mezi těmito pojmy? Co z toho plyne pro architekturu? Je architektura vůbec definovatelná? Lze ji rozpoznat na základě například „správně volených otázek“? Je architektura vlastností světa? ARCHITEKTURA jako IDEÁL (idea z EIDOS, tzn. vzhled). Pomohou

mi v tomto tázání po architektuře slovníky, nebo je nutno vzít za základ porozumění jazyk? Pořád se točím kolem téhož a počátek tázání nenalézám. Dokonce ani klíč, kterým bych bránu architektury takto vystavěné sobě otevřel. Dovedu si představit vše výše naznačené ve formě nějakého dotazníku, na který se v rámci zjednodušení odpovídá jen ANO – NE. Je architektura uměním vnějškovosti? Jak souvisí tvar s možnostmi využití? Lze tvarem vydat zprávu – signál – o životnosti stavby? Lze tvar považovat za vlastnost? Můžeme podle rozpoznatelných vlastností soudit kvalitu architektury? CO JE KVALITOU ARCHITEKTURY? Lze architekturu pojímat jako danost? Rozeznáme architekturu? Je architektura vlastností? Jak lze jednoznačně rozpoznat architekturu? Je architektura vztah? Může být architektura vnímána jako omezení? Potřebujeme vůbec architekturu? Je architektura přirozeností = přirozenou součástí světa, nebo je to jen vklad mající původ v estetismu lidí?

Dovedu si představit i referendum o architektuře!!

Stejně jako plocha pokresleného či popsaného papíru je úměrná schopnosti vyjádřit se, je struktura budovy návodem k její srozumitelnosti – použitelnosti. Architekt se v tomto uchopení stane technikem (výtvořcem nepřirodno) zhmotňujícím lidské sny. Mají takové sny podléhat pravidlům? A jakým? Lze pravidla snům nějak nařídít, podobně jako je to ustaveno v etice či morálce? Nebo jde o rozeznatelnost a „odhalení“ v rámci nějakých „přírodních zákonů“? Postupně přede mnou vyrostl obrovitý strom otázek, z nichž rostly do nedohledna nebes nad hvězdárnou další a další mezi hvězdami se ztrácející větve.

ŘÁDNÁ ARCHI - TEKTURA

Kluzká
Klouzavost
Kluzáků
Mi
Klopotně Klikaté Kly
Klíží
K lyžím
Snů

Jest to z definice? Tvářnost světa však pomíjí :-)

Při příležitosti setkání s architekturou na hvězdárně vybral střípky z hovoru s Janem Melicharem, mým oblíbeným to otvírákem výstav architektonických, Ivan Havlíček.

Text byl napsán pro Informační servis Obce architektů